

Nieuwsbrief 128 Petrus Canisiuskerk Herfst 2025

VOORWOORD

Misschien vergis ik me, maar de herfstkleuren van de bomen op het Keizer Karelplein zijn er dit jaar eerder dan in vorige jaren. Al in september verkleurden de bladeren. Met intensere kleuren dan ooit. Vermoedelijk hangt dat samen met de droge zomer die achter ons ligt. *Fall foliage*, heet dat in Amerika. Het bladerdak van eiken, kastanjes en iepen kleurt bruin en rood. Dat blijft soms 4 weken zo, totdat de blaren vallen als gevolg van najaarsstormen en regens. Bij herfst hoort een bepaalde stemming: de vakantiespullen opbergen, de schuur opruimen, de tuin winterklaar maken, de verwarming aanmaken en de truien tevoorschijn halen. Op naar Allerzielen. Ik ga dan naar het graf van mijn ouders en naar het graf van mijn grootouders, waar ook mijn jongste zus begraven is. Een emmer en een borstel mee om de steen schoon te maken; bloemen mee voor op het graf. Allerzielen valt op zondag dit jaar. Komt U ook om 10.30 uur als we onze dierbare overledenen gedenken?

Eduard Kimman SJ, pastor

Afscheidswoord van pater dr. Charles Ekwu-Ojo Ajogi

Dierbare broeders en zusters,
Vol vreugde en dankbaarheid naar God sta ik hier vandaag voor u, omdat ik mijn doctoraal studie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen succesvol heb afgesloten. Vanuit het diepst van mijn hart wil ik u allen danken voor de liefde en bemoediging die ik heb ervaren vanaf het moment dat ik hier in de parochie arriveerde in juni 2021.

Vanaf het eerste moment werd ik hier verwelkomd als vriend, broer en zoon. Ik heb me hier nooit een vreemdeling gevoeld.

Jullie liefde werd vooral duidelijk op 15 september jl. toen ik mijn proefschrift verdedigde aan de Radboud Universiteit. Ofschoon ik ver van mijn biologische familie ben, gaf jullie aanwezigheid daarbij mij een echt thuisgevoel. Dank daarvoor.

Ook wil ik pater Eduard Kimman danken voor zijn steun die mij heeft gemaakt tot de persoon die ik vandaag ben. Vanaf het moment dat ik in uw huis kwam wonen vier jaar geleden bent u een bron van steun en bemoediging geweest. U gaf me niet alleen onderdak, maar ook een echt thuis. In u heb ik een vader, broer en een vriend gevonden. Van u heb ik de vier essentiële elementen van vriendschap geleerd: liefde, zorgzaamheid, aandacht en verantwoordelijkheid. Deze elementen heb ik allemaal ervaren tijdens mijn verblijf bij u. Dank daarvoor. Mijn tijd hier in Nijmegen is vol positieve herinneringen en terwijl ik mij voorbereid op mijn terugkeer naar Nigeria draag ik deze gekoesterde momenten met me mee. Ik bid dat God u allen mag blijven zegenen. Vanuit de grond van mijn hart dank ik u allen nogmaals.

Zaterdag 27 en zondag 28 september 2025,
Petrus Canisiuskerk, Nijmegen

Foto: Theo van Warmerdam

Pater Charles Ajogi is teruggekeerd naar Nigeria. Maar sinds kort is er weer een andere priester uit Nigeria actief in onze kerk. Hij gaat al een aantal weken mee voor in de vieringen op zondagochtend.

Zijn naam is Valentine Ojiegbe Ndudim. Hij is een wereldheer uit het diocesis Okigwe uit Imo State in Nigeria en studeert Eco theologie aan de Radboud Universiteit. Valentine is op 22 september 2012 tot priester gewijd.

Foto: Petrus Canisiuskerk

Installatie nieuwe pastoor

Op zondag 21 september jl. werd de heer Sasja Steijaert door bisschop De Korte geïnstalleerd als pastoor van Nijmegen. We wensen hem een goede tijd toe in Nijmegen.

Foto: Stefanusparochie

Foto: Petrus Canisiuskerk

Jan Smits, gehuldigd als zilveren collectant

Tijdens onze traditionele barbecue in de pastorietaan is Jan Smits gehuldigd omdat het deze zomer 25 jaar geleden was dat Jan toetrad tot het collectanten college. Al snel bleek Jan meer kwaliteiten te hebben. Jan was in zijn werkzame leven hofmeester bij de Koninklijke Luchtmacht. Welnu, Jan bood aan om tijdens de maandelijkse vergaderingen te zorgen voor de hapjes en de drankjes. Ook trad Jan toe tot de toenmalige technische werkgroep, want Jan bleek een goede schilder. Tijdens de laatste schildersbeurt van de Mariakapel is Jan van grote hoogte van de ladder gevallen en heeft hij lang moeten revalideren. Ook andere vrijwilligerstaken zoals de inkoop en koffieschenken zijn bij Jan in goede handen. Tenslotte maakt Jan samen met Ria al jaren deel uit van de kostersgroep. Traditiegetrouw kreeg Jan een enveloppe met inhoud en Ria kreeg een bos bloemen.

Petrus Canisius: Oprichter van colleges

In het geboortjaar, 1521, van Peter Kanis was Nijmegen een stad van ca 4.000 inwoners. Een grote kerk in het midden. De stadseconomie werd bepaald door de gildes: zijn vader was in het lakengilde en een van de burgemeesters.

In Nijmegen en andere delen van Gelderland stonden kapittelscholen en stadsscholen: een beetje eenmansbedrijven, waar de leerlingen, gezeten in een kring, Latijn leerden. De scholen die onder de invloed van de inspirerende lekenbeweging genaamd 'Moderne Devotie' stonden, hadden iets van een lerarencorps en klassen. Erasmus, Luther, Canisius: oud-leerlingen van de

Moderne Devotie! Zou onze Canisius daarom zo'n interesse in middelbaar onderwijs gehad hebben? Het kan. Laten we eerst eens kort zijn leven doornemen.

Korte levensschets

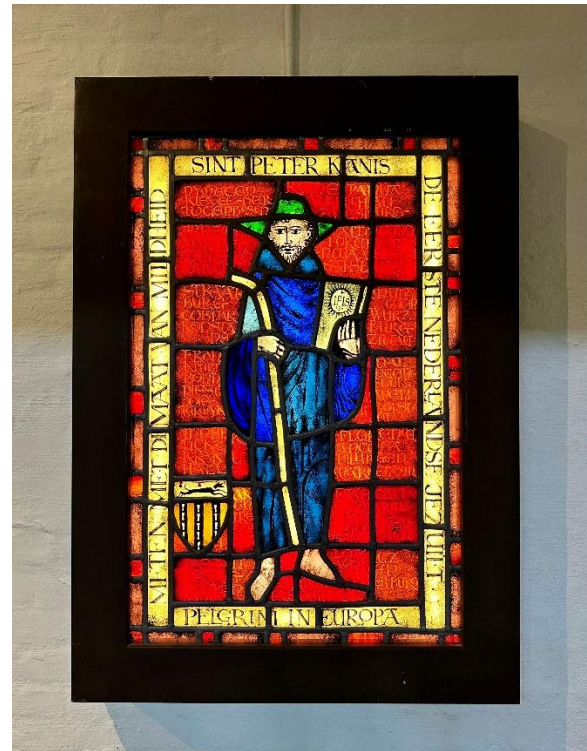
Geboren dus op 8 mei in 1521, aan de Lage Markt, Nijmegen. School gegaan naar de Latijnse school, maar als intern. Op heel jeugdige leeftijd, veertien jaar oud, ging Peter Kanis in januari 1556 naar de universiteit van Keulen en 1 november 1556 baccalaureus. Maart 1558 licentiaat in de *artes liberales*; daarna ging hij naar de universiteit van Leuven, collegejaar 1559/1560 om er recht te studeren. In mei 1540 is Canisius Magister Artium. Dan is hij net 19! Er waren wel universiteiten waar je 17 moest zijn voor het behalen van je BA en 21 voor MA, maar in die leeftijdsgrens kon gedispenseerd worden. Dat hij in Keulen studeerde was vrij gewoon in die tijd. Studenten uit Gelderland gingen vaak naar Keulen, dat sinds 1389 een universiteit had. Een kwart van de ongeveer 1000 Keulse studenten kwam uit de Nederlanden.

In Keulen komt Canisius in contact met de jezuïet Pierre Favre. Hij doet een retraite onder diens leiding. In 1543 wordt Canisius lid van de jezuïetenorde. Overigens is hij dan ook bezig met het persklaar maken van een boek over Tauler. Eenmaal novice, maakt hij het af. Zijn hele leven door zal Canisius boeken schrijven. In die jaren is hij te vinden in de wandelgangen van het Concilie van Trente. Hij krijgt zijn priesterwijding. En vertrekt op eerste zending naar Messina, Sicilië. Daar gaat hij actief meewerken aan de oprichting van het eerste jezuïetencollege. Al gauw wordt hij teruggeroepen en gestuurd naar het roerige Duitsland. Begin 1552 wordt hij leraar in het gymnasium te Wenen, maar hij blijft ook actief als hofpredikant en in 1553 decaan van de theologische faculteit van Wenen.

Leraar of hoogleraar?

Het lijkt wel alsof er twee krachten zijn die allebei een aantrekkingskracht op Canisius hebben: wetenschap & universiteit, enerzijds, opvoeding en catechese, anderzijds. Je zou dan een groot academisch werk van Canisius kunnen verwachten. Zou hij niet een tweede Thomas Aquinas kunnen worden? Wellicht. Maar zijn hart trekt naar opvoeding en catechese. De drukpers is een recente uitvinding. Bij de 16de eeuw hoort een nieuw type van geloofsoverdracht: de gedrukte katechismus in de handen van de gewone gelovige. Martin Luther begint er mee: *Kleiner Katechismus* / *Grosser Katechismus* 1529. Calvijn omstreeks 1540. Calvijn zond zijn katechismus naar Oost-Friesland omstreeks 1545. De verspreiding van een Nederlandstalige (Calvijns) katechismus gebeurt vanuit Londen, 1552 ev. Dan weet Canisius wat hij moet doen: een volkskatechismus! In 1555 een Summa, 1556 een

uittreksel voor jonge kinderen en in 1558 een beknopte katechismus voor middelbare scholieren.

Jezuïetenuniversiteiten of jezuïetencolleges?

De beginnende jezuïetenorde kreeg in bepaalde universiteiten, zoals Coimbra (Portugal) of Parijs, voet aan de grond. In een convict woonden wat 'kandidaten' bij elkaar. In 1544 waren er studentenhuizen in zeven steden. Daarna wordt een volgende stap gezet: zoiets als een 'eigen opleiding' → Messina krijgt een *collegio*. Dat start met 5 paters, waaronder Peter Canisius, en 5 scholastieken in 1548. Het was een onderwijsinstelling: maar middelbaar of hoger onderwijs? Dat was even onduidelijk. Dan komt in 1551 de oprichting van het Collegio Romano, later uitgebreid met die prachtige college-kapel (San Ignacio), in Rome; snel gevolgd door het Collegio Germanico. De drijvende kracht achter een ontwikkeling om colleges te stichten, is pater J. Polanco, die omstreeks 1552 al schrijft namens de Algemeen Overste dat het apostolaat van de colleges het allerbelangrijkste is: "Op de eerste plaats nemen we voor onze klassen en onze studieprogramma's iedereen aan, rijk of arm, zonder schoolgeld, als een werk van barmhartigheid, zonder er iets voor terug te ontvangen." Toen Ignatius in 1556 stierf waren er ongeveer 35 colleges opgericht. Protestantse jongens konden ook intern zijn, volgden wel de godsdienstlessen maar participeerden niet in de godsdienstoefeningen (litanie, de Mis, enz.). De Latijnse school was dikwijls een eenmansbedrijf van een priester, kanunnik, enz., met een grote kamer vol leerlingen.

Hebben de jezuïeten hun nieuwe opzet van gratis onderwijs, reeds in Messina, in een school met klassen verwezenlijkt? Canisius is er maar een jaar aan verbonden geweest.

Het Collegio Romano is, bij de oprichting in 1551, bedoeld als een instelling voor academisch onderwijs. Het Collegio deed meer dan hoorcolleges, want het hield de studenten ook 'middags bezig: repeteren, herhalen, oefenen, vragen stellen en beantwoorden, zoals de eerste jezuïeten dat in Parijs hadden meegemaakt: de *modus Parisiensis*. Dat was al duidelijk in 1553-54. Systeem van uit je hoofd leren, repeteren, disputeren, etc.

In 1555 publiceert Canisius dus zijn Grote Katechismus. Hij bezoekt halverwege dat jaar Praag voor besprekingen om er een college op te richten. In Praag is dan al een grote universiteit. Het gaat Canisius om de vraag: hoe kun je beter studeren aan een universiteit? Daarom concipieert hij het jezuïetencollege als **propaedeuse** op de universiteit. In Ingolstadt, waar hij rector is geweest van de universiteit, en in Praag richt hij in 1556 colleges op: niet als vorm van universitair onderwijs maar als een voorbereidende instelling.

Er worden in die jaren door de jezuïetenorde die onstuimig groeit, veel colleges opgezet. Soms gaan ze snel te gronde. Dat gebeurt niet met het twaalfde waar Canisius zich intens mee bezig houdt. Waarom? Dat zit in zijn aanpak: de placering van het college als voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en voorts het overleg met de vorst, het stadsbestuur of welk gezag dan ook. Hij maakt het duidelijk dat het hun (financiële) zorgplicht is om degelijk voorbereidend wetenschappelijk onderwijs in stand te houden. Canisius is altijd bereid een preek te verzorgen aan het hof, of een serie preken (daaraan is verbonden de titel 'hofprediker'), want daarmee kan hij de theologische onderbouwing van de zorgplicht van een christelijke vorst leveren! En dat betekent *in concreto*: dat ze de financiering garanderen van een jezuïetencollege terwijl de provinciale superior (dat is hij sinds 1556 in Duitsland) toezegt om mankracht ter beschikking te stellen.

Ignatius sterft in 1566, het Concilie van Trente eindigt in 1563. De Opstand in de Nederlanden moet nog beginnen. Canisius correspondeert met zijn familie in Nijmegen en moet meemaken dat in 1590 door de Alteratie de St Steven een protestantse kerk wordt. Waar is hij in dat jaar te vinden? In Fribourg, Zwitserland. Bij het twaalfde college dat hij gesticht heeft.

De Contra Reformatie en de post-Tridentijnse kerk houdt zich bezig met doopregisters, parochieboeken, pastorieën, huishoudsters, celibaat, groot-seminaries en nog veel meer: een rk structuur die het 4 eeuwen zou gaan uithouden. Maar Canisius is met een school bezig, gewoon onderwijs, opvoeding. Op den duur staan er honderden jezuïetencolleges in West-Europa.

Eduard Kimman

Wekelijks

Alle weekdays:

Eucharistieviering 12.15 uur

Maandag:

kerk open van 09.30 – 13.00 uur

Dinsdag t/m zaterdag:

kerk open van 09.30 – 16.00 uur

Zaterdag:

Biechtgelegenheid na de mis tot 13.15 uur

Zondag:

09.30 uur stille mis

10.30 uur Latijnse Mis met AMDG-koor

op de even zondagen

10.30 uur Nederlandse mis met samenzang

op de oneven zondagen

Contact

U kunt ons dagelijks bereiken van 09.30 – 13.00 uur
024-3226480; info@canisiuskerk.nl;
voor ziekenbezoek, opgave van misintenties (€12,00)
aanvraag doop, H. Communie, Vormsel, huwelijk
etc., vervoer i.v.m. bezoek zondagsmis,
indien u vrijwillig(st)er wilt worden
of lid van het AMDG-koor.
Onze kerk is toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

Colofon

De Petrus Canisiuskerk wordt bediend door de paters
Eduard Kimman SJ en Jan van de Poll SJ.
Ook andere voorgangers uit onze parochie gaan
regelmatig voor.

**Meer informatie over onze kerk en de andere kerken
in onze parochie kunt u vinden op de website:**

<https://stefanus.nl>